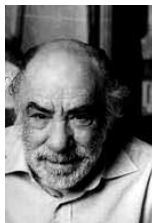

Co tvrdí Molero

Dinis Machado

Dinis Machado (1930–2008)

byl portugalský prozaik, sportovní novinář a filmový kritik. Pod pseudonymem Dennis McShade napsal čtyři úspěšné a originální detektivní romány. Mezinárodní věhlas získal díky přelomové knize *Co tvrdí Molero*, která jej díky daru nepřetržitě a zábavně vyprávět působivé příběhy, bohatě neuvěřitelné a zároveň důvěrně blízké a prosté, v nichž se nenuceně mísí komické s tragickým a banální se vznešeným, přibližuje českému Bohumilu Hrabalovi.

Mimořádný román *Co tvrdí Molero* (1977) hned v době svého vydání způsobil veliký rozruch a záhy si získal přízeň kritiky i prostých čtenářů. Vděčí za to neutuchající živosti, tematické, jazykové a kompoziční pestrosti, pohlcujícímu rytmu a barvitému vyprávění. Celá kniha je rozhovorem dvou pánů, kteří se na základě důkladné zprávy jistého Molera baví o životě jednoho záhadného chlapce. V mluveném záznamu a jednotlivých příbězích ožívají svérázné lidové postavičky typické lisabonské čtvrti, zároveň se ale podloudně nastolují zneklidňující otázky po pravdě a skutečnosti. Fragmentární a relativizující víceletou výpravou prózu o několika rovinách plnou intertextuálních hrátek a narážek obohacuje jemná, nezbedná ironie a hravý, chápavý humor.

9 788072 722426

Co tvrdí Molero
Dinis Machado
Dauphin 2011

CO TVRDÍ MOLERO

Dinis Machado

Dauphin

Copyright © Bertrand Editora Lda.
e herdeiros de Dinis Machado, 2007
Translation © Vlastimil Váně, 2011
Photography © Jan Horáček, 2011
Design © Radka Konvičková, 2011
ISBN 978-80-7272-242-6

Edice Slova

Nakladatel děkuje váženému panu Ondřeji Kašinovi

Přeložil Vlastimil Váně

Education and Culture

Culture 2000

With the support of the Culture 2000 Programme
of the European Union.

Tato kniha se těší podpoře programu Culture 2000.

*Mé ženě,
mé dceři,
mému otci
a mým přátelům*

Ach, křišťálová země, jak daleko dlím,
dal bych roční plat za jediný okamžik
své ztracené nevinnosti.

(Molero, na straně nula)

„Měl zvláštní dětství,“ řekl Austin. „Když se to tak vezme, každé dětství je zvláštní,“ pravil Mister DeLuxe. „Molero tvrdí,“ řekl Austin, „že chlapcovo dětství bylo mimořádně zvláštní, vliv na to mělo prostředí, které z něj udělalo zároveň herce i diváka jeho vlastního růstu, ponořeného v sobě a přitom jakoby odtrženého, připoutaného k tomu, co jej obklopovalo a současně vzdáleného, jako by ho nějaká pružina vytlačovala z těla, které nosil, a mnohokrát ho surově vystřelila proti realitě toho těla, takže se v něm mocně mlelo to, čím byl, s pěnou toho, čím mohl být, křehkým křídlem tlukoucím v lijáku.“ „Cože?“ zeptal se Mister DeLuxe. „Zajímavé je zamyslet se nad tím,“ řekl Austin a nechal tu přímou otázku bez povšimnutí, „že si chlapec, když byl malý, vyndával z nosu holuby, ale hned je nejedl.“ „Co?“ houkl Mister DeLuxe. „Hned je nejedl,“ zdůraznil Austin, „lepil je na zeď a snědl je až příští den.“ Chvilí bylo ticho. „Měl je rád suché,“ vysvětlil. „Samozřejmě,“ pravil Mister DeLuxe, „nemluvím o holubech, ale o Molerových idiosynkraziích.“ Nahnul se nad psací stůl a otočil listem v kalendáři. „Ještě byl vše-

rejšek,“ pronesl. „Máme několik stop,“ řekl Austin, „jednu přepážku, jednu slupku od banánu, jeden úděl, jedno plivátko, jedno Miróovo plátno, jednu červeně olemovanou černou skvrnu. Některé pasáže zprávy problém objasňují, jde o pasáže zdánlivě bezvýznamné, které jsou však možná ve skutečnosti něčím jiným, jako třeba fakt, že otec hrál bowling s lahvemi, když ještě nikdo ve čtvrti nevěděl, co to bowling je, a to tak, že nejprve vypil obsah těch lahví, byly to lahve od vína, piva, kořalky a všeho, co mu přišlo pod ruku, vždycky se opil a pak hrál bowling a lahve rozbíjel velkou koulí ze staniolu od čokolád, a chlapi ten zvuk provždycky zůstal v uších, zvuk rozbíjených lahví vyplňující noc, to věčné jitření nervů.“ „Takže otec byl místní vynálezce bowlingu?“ zeptal se Mister DeLuxe. „Otec byl pořád opilý a hrál bowling s prázdnými lahvemi,“ trval na svém Austin, „Molero se na to zaměřuje jako na jeden článek řetězu, tak on to říká.“ „Cosi hoří v popelníku,“ pravil Mister DeLuxe. „To je papír,“ řekl Austin a chvatně típnul cigaretu. „Molero se zastavuje u jedné tety, která mu koupila rovnátka na zuby,“ pokračoval, „ostatní chlapi se

mu kvůli tomu trochu posmívali, takovýhle aparát byl v jejich prostředí něčím nepřístojným, tam rostly křivé zuby v naprosté svobodě.“ „Hm,“ zamumlal Mister DeLuxe. „Je toho mnohem víc,“ řekl Austin, „jeden rodinný přítel měl na prsou vytetovaného Myšáka Mickeyho a chtěl po chlapci, aby do toho tetování bouchal, bouchni silně, ještě víc, teď levačka, teď pravačka, dej hák, dej zvedák.“ „Ano, není pochyb o tom,“ pravil Mister DeLuxe, „že se Myšák Mickey stal legendou.“ Austinovi se zdálo, že špatně slyší. „Jakže?“ zeptal se. Mister DeLuxe neurčitě máchl rukou. „Tady to je,“ řekl Austin a listoval zprávou, „publikoval alarmující článek, podle Molerova názoru velmi bohatý na substantiva, napsaný střídrou, uměřenou, vždy poeticou a dosti učesanou prózou, článek vyšel v novinách, řediteli se zdál trochu jedovatý, ale prošel, potom kvůli tomu vyvstaly problémy, zasáhlo to mnoho lidí, šlo o jednu z těch radikálních čistek, která se nějak dotkne i poskoka, co nosí korektury do tiskárny, s ředitelem se domluvili, že podá výpověď sám, svoji demisi odůvodnil zdravotními potížemi, vypadá to, že skutečně měl

příšernou bronchitidu.“ Mister DeLuxe se zamračil. „Kdože propustil ředitele?“ zeptal se. „Ostatní ředitelé,“ řekl Austin, „ředitelé Komise pro studium degenerace, Posvátné jižní misie, Obchodu s pomeranči a dalších neméně ctěných a uvážlivých orgánů, ten článek je zlomyslný, shodli se všichni do jednoho, něco tak zlomyslného jsme v životě neviděli, je to prostě a jednoduše zlomyslnost. Molero se zde usmívá.“ „Co?“ houkl Mister DeLuxe. „Molero zde praví,“ vysvětlil Austin, „že se usmál, když prsty přešel po článku řetězu, protože to do sebe všechno zapadá, správně šlape.“ Austin si zapálil další cigaretu. „Na okraji čtrnácté stránky máme poznámku napsanou tužkou,“ řekl. „Stojí tam: srdce, splašený kompas.“ „Literární,“ pronesl Mister DeLuxe, „a kromě toho, že působí literárně, se jistě měla vygumovat, když je napsána tužkou.“ Austin přikývl. „Je to tužkou,“ naléhal Mister DeLuxe. „Samozřejmě,“ řekl Austin, aniž pořádně věděl proč. „Přilétly vlaštovky,“ pronesl Mister DeLuxe, „jedna je na okenním parapetu.“ Austin se pousmál. „Kdyby byl včerejšek, kdybyste býval neotočil listem v kalendáři, tahle vlaštov-

ka by měla dvacet čtyři hodin zpoždění,“ řekl. „Náskoku, Austine, náskoku. Kolik stránek ta zpráva má?“ „Tři sta dvanáct,“ řekl Austin, „jde o zprávu v pravém slova smyslu, pořádně prodchnutou tím, co vy nazýváte Molerovými idiosynkraziemi, jsou tu přepisy ústních i psaných projevů, grafy, žluté listy na různé soupisy a několik prázdných míst na úvahy.“

„Čtyřicet stránek je věnováno Paříži,“ řekl Austin, „Molero tam byl kvůli té historice týkající se Petite Mireille, adeptky do souboru Francouzské komedie.“ „No to je pravda, to jo,“ pronesl Mister DeLuxe, „k tomu došlo.“ „Ona ale do toho souboru nikdy nevstoupila,“ pokračoval Austin, „což je ostatně druhořadé, akorát to Molerovi zvdalo příležitost k různorodým úvahám nad odlišnými tvářemi osobnosti.“ „Čí osobnosti? Její?“ zeptal se Mister DeLuxe. „Spíš jeho než její,“ sdělil Austin přičinlivě. „Zdroje informací, když vynecháme to, co Molero s kluzkou dvojsmyslností nazývá bažinatou oázou dětství, byly velmi rozptýlené,“ pokračoval Austin, „a on cítil potřebu třídit, proto si vybral Petite

Mireille, existovalo zde totiž pojitko, byli milenci, shodné umělecké sklony je sblížily, ona měla v úmyslu napsat studii o malíři Matissovi, on shromažďoval materiály o dalším malíři, o Miróovi, kdysi spatřil jedno Miróovo plátno a byl zcela uhranut tak promyšlenou neviností palety, potkali se v muzeu v Louvru.“ „Kdo?“ zeptal se Mister DeLuxe. „Totiž,“ pravil Austin, „oba přišli z Muzea moderního umění, kde viděli svoje Matisse a svoje Miróy, a setkali se v Louvru před neutrálním obrazem, snad nevyhnutelnou Monou Lisou, Molero tvrdí, že mocné davy osamělých poutníků se po dvou setkávají před plátnem s Monou Lisou a podléhají reklamnímu tlaku nejzáhadnějšího úsměvu ze všech, prostě se poznali v Louvru.“ „Chápu,“ pravil Mister DeLuxe. „Hlavně nezapomenout na shodné umělecké sklony, odtud ten Louvre,“ naléhal Austin. „Samozřejmě,“ pravil Mister DeLuxe. „Podle Molera byla nejdůležitější její frustrace,“ pokračoval Austin, „šlo o ženu, které už bylo přes třicet a která nemohla mít děti, předtím už byla provdaná za jakéhosi obchodníka se starožitnostmi, Svobo se jmenoval, tenhle

člověk ale vlastně s naší historií nemá nic společného, a chlapec v ní probudil sice pohřbené, přesto stále latentně přítomné mateřské pudy, je třeba si uvědomit věkový rozdíl, na to Molero klade důraz, ačkoliv současně nepřímou poukazuje na to, že on v ní našel útočiště pro všechny své vrozené i osvojené výstřednosti, šlo o souhru potřeb, ona a její nenaplněná touha být matkou, on a ještě tak čerstvý, skličující obraz otloukaného dětství.“ „Ona se chtěla věnovat divadlu, že?“ zeptal se poněkud nesoustředěný Mister DeLuxe. „Ano, s tím souborem Francouzské komedie,“ řekl Austin a típnul cigaretu do popelníku, „ale nevyšlo to, každopádně, ona tíhla k výtvarnému umění, podepsala manifest nazvaný Postavení avantgardy, který měl výbušný, jakkoli pomíjivý účinek.“ Austin si odkašlal a pokračoval: „On přicházel z prostředí, v němž bujela chvatná soulož v pronajatých pokojích, a zdá se, že sexuální spojení okrášlené mazlením a něžnostmi, četnými kousanci do ušních lalůček, častým hlazením pohlaví, značnou nyvostí pohledu pro něj bylo skutečným zjevením, ona mu s nekonečnou trpělivostí pomáhala po-

zvolna vystoupit z temných vod bowlingu a dalších ponurých her, na straně osmdesát čtyři Molero poznamenává, že chlapcovo ego bylo na dranc, na padrť, poslouchal, jak hned vedle otec funí a matka sténá, oddělení pouze jakousi přepážkou, bylo slyšet vrzání postele, otec byl skoro vždycky opilý, a trvalo to hrozně dlouho, maminka si nestěžovala, každou noc byla rvána na kusy, v chlapcově paměti zůstaly noci a noci plné sténání, na vedlejší posteli zavíral oči a svíral pěsti, srdce mu bušilo v uších, byly to přízračné horečné noci, častěji k tomu docházelo v létě, otec se s tím teplem stával posedlý, pil a hrál bowling a ničil matku ve vedlejším pokoji odděleném pouze přepážkou.“ Mister DeLuxe sraštil obočí. „Hm,“ zamumlal. „Když se dali dohromady,“ pokračoval Austin, „po tom s tím Matissem a Miróem, spali v jedné posteli, to ano, ale stýkali se na podlaze, protože chlapec to vrzání postele nemohl poslouchat, dělali to pokaždé na zemi a ona nikdy nevydala ani hlásku, protože jemu v uších znělo matčino sténání, jednou jedinkrát zasténala a on se dal do křiku, dostal záchvat a po dva nebo tři dny se mu podvědomí dralo na povrch,

neustále slyšel matčino sténání, vrzání postele a řinčení rozbitých lahví, rukama si svíral hlavu, div se z toho nezbláznil, to ona ho zachránila, obestřela ho tou největší něhou, přišla na ta nejjemnější, nejsladší a nejpronikavější laskání, na zem rozprostřeli deku a ona nesténala, to byl základ, aby nesténala, ona to věděla a poddávala se tomu, podle Molera, s tou největší rozkoší, slastí z tichého odevzdání, neexistovalo potěšení nebo bolest, jež by znesvětila onu svatyni ticha, byly to noci těch nejvlhčích polibků a ohlušující lásky, chlapec se pozvolna vynořoval z temných vod prostřednictvím nejotevřenějšího a nejmlčenlivějšího z těl, dokázal na ní ležet celé hodiny, ráno přicházelo a nalézalo je v objetí, ona ho silně tiskla a šeptala mu, miluji tě, její hlas se vlnil okolo jeho ucha, jemně ho kousla do ušního lalůčku, slunce klouzalo po stehnech a ramenech, on měl zavřené oči a s mírem a klidem v duši poslouchal svět vůkol.“

„Mnoho lidí to dělá na podlaze,“ pronesl Mister DeLuxe s jistou vážností, „a dělají to i jinak, jako zvířata nebo civilizovaně, to

ovšem není totéž jako dělat to například v rakvi.“ „To v žádném případě,“ řekl Austin, „v žádném případě, Mistere DeLuxe.“ Mister DeLuxe lehce zavrtěl hlavou. „Existuje určitá situace,“ pronesl, „a pak její dosti diskutabilní interpretace. Vždyť tam Molero ani nebyl, aby to mohl ověřit.“

„Měl jednoho neapolského strýčka,“ řekl Austin, „který se kromě toho, že zpíval, pokoušel strefit do plivátka ze vzdálenosti několika metrů. Skoro nikdy se netrefil a podlahu okolo plivátka pak čistila tetička.“ „Takový už je osud lidského pokolení,“ pronesl Mister DeLuxe. „Cože?“ zeptal se Austin. „Téměř nikdy se netrefit,“ pravil Mister DeLuxe. Austin se pousmál. „Chlapec tomu představení přihlížel,“ řekl, „byl jím fascinován pokaždé, když k neapolskému strýčkovi přijel, možná ani strýc nebyl z Neapole a jen zpíval neapolské písničky, to zpráva nespécifikuje.“ Mister DeLuxe pozvedl levou ruku. „Pamatujte, co jsem vám řekl, Austine, každé dětství je zvláštní, což je totéž, jako bychom řekli, že žádné není zvláštní.“ Mister DeLuxe se zadíval do neurčita, jako by lovil vzpomínky. „Když

řádně zapátráte ve svém dětství, Austine, jistě v něm naleznete nějakou zasvrabenou kočku, která se vám alespoň padesátkrát nebo šedesátkrát otřela hřbetem o nohu, a to, podle Molera, poznamenalo váš život. Nenajdete-li zasvrabenou kočku, naleznete něco jiného.“ „To je pravda,“ řekl Austin s vyjasněným pohledem. „To tedy je,“ stvrdil Mister DeLuxe, „a proto je nezbytné považovat muže s vytetovaným Myšákem Mickeym, bowlingové partie, postelové hrátky, strýce, jenž se nestrefoval do plivátka, za příznaky každého dětství. Pouze projevy se různí, zdroje náhod jsou nevyčerpatelné.“ Mister DeLuxe začal pokyvovat hlavou. „Já měl například bratrance,“ řekl, „který mi močil do papučí, dělal to v noci, když jsem spal, ráno jsem do nich vjel a bylo to, jako bych vstrčil nohy do nočníku.“ Mister DeLuxe se nad vzpomínkou pousmál. „Jednoho dne jsem mu nabančil,“ řekl, „a tím to skončilo. A poznamenalo to můj život?“ Austin pokrčil rameny. „Co my víme, Mistere DeLuxe, co my víme?“ „Je zřejmé,“ pravil Mister DeLuxe, „že nevíme nic o ničem. Vymysleli jsme kolo a letadlo, vystavěli jsme přehradu a mrakodrapy, vý-

střední jedinci si myslí, že pronikli do toho, co nazývají parapsychologií, ale pravda je taková, že nevíme nic o ničem.“ „Molero to rovněž tvrdí,“ řekl Austin, „když na straně sto osm shledává, jak je mnohdy obtížné oddělit vrozené defekty od těch získaných.“ „Hm,“ zamumlal Mister DeLuxe, „nevíme nic o ničem, ale s dovolením. Alexandr Veliký a Napoleon mohli mít dětství, které Molero nazve zvláštní, přesto se z nich stali Alexandr Veliký a Napoleon. A co se týče té prasárny se suchými holuby, to je dočista přirozené. Rozumíte, co tím chci říci, Austine?“

„A co třeba takový Leduc,“ pravil Austin, „ten na invalidním vozíku, když o něm Molero slyšel, nezařadil ho hned správně, na náležité místo ho umístil až později, ve zprávě je mnoho stránek věnovaných Leducovi.“ „To je ten gymnasta, že?“ zeptal se Mister DeLuxe. „Hned, jak se Molero o Leducovi dozvěděl,“ řekl Austin, „věděl, že býval gymnastou, to ale není to podstatné, Mistere DeLuxe. Věnoval se gymnastice celý život, zaměřil se především na kruhy, jeho ambicí byla výdrž v dokonalém rozpo-

ru, jako Kristus, na to se připravoval patnáct let. Všechno se odehrálo následujícího dne, jako by si s ním chtěl pohrát osud.“ Austin si zapálil cigaretu a pokračoval: „Předvedl dokonalý rozpor, s vzorně pro-pnutýma rukama, časoměr odpočítával dobu, kterou si vymezil, to všechno po patnácti letech, kdy zdvíhal tělo na kruzích, věčné nahoru dolů, nahoru dolů. Následující den šel slavit, zdvihl číši šampaňského lehce nad úroveň očí, spatřil, jak bublinky praskají ve zlatavé tekutině, šampaňského už se nenapil, došlo k šarvátce, Leduc se jí nezúčastnil, nějaký chlápek ho přetáhl židlí po zádech a on skončil na invalidním vozíku. Patnáct let cvičil, aby předvedl výdrž v dokonalém rozporu, a nakonec je z něj kvůli jedné hlouposti invalida na celý život.“ Mister DeLuxe vstal a otevřel okno. „Aby vyšel kouř,“ vysvětlil. „Já tu cigaretu tůpnu,“ pospíšil si Austin. „To není vůbec třeba, Austine, já jen, aby se vyvětralo.“ Mister DeLuxe se znovu posadil. „Leduc byl člověk a člověk, to je drama,“ pronesl. „Patnáct let byl šťastný s tou poněkud frivolní záležitostí s rozporem à la Kristus, jiní jsou šťastní dva týdny, další ani štěstí nepo-

znají, a pokud chcete, Austine, znát můj osobní názor, nikdo vlastně ani neví, co to slovo znamená. Řekněme, že život má i své světlejší okamžiky.“ Austin přikývl a krátce se zamyslel. „Molero mluví o jistém druhu onirické zkušenosti,“ řekl, „Leduc začal žít ze snů, s chlapcem byli velcí přátelé, chlapec k němu cítil značnou náklonnost, podle Molera je vysvětlení následující: chlapec ho vídal na invalidním vozíku a to mu stačilo, aby se v něm probudilo něco tak důležitého, jako je pocit užitečnosti, snaha být užitečný může člověka tu a tam přivést ke smíření se sebou samým a v příhodných chvílích dokáže vyřešit mnohé z jeho rozporů. Leduc překládal knihy pro děti a také měl chlapce velmi rád, celé dny trávili povídáním o Leducových snech, míval vidění, ve kterých se objevovaly kruhy, visuté hrazdy, skoky přes kozu, dechová cvičení, švédská bedna v dáli, chumel téměř všech lidí, které kdy poznal, vycházeli z té bedny a šířili se do všech stran, tu se on vyhoupl na kruhy, číše šampaňského mu plula lehce nad úrovní očí, došlo k výbuchu světla, pocítil obrovskou bolest v zádech, začal se potit, kapky potu stále ještě chutnaly po